

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

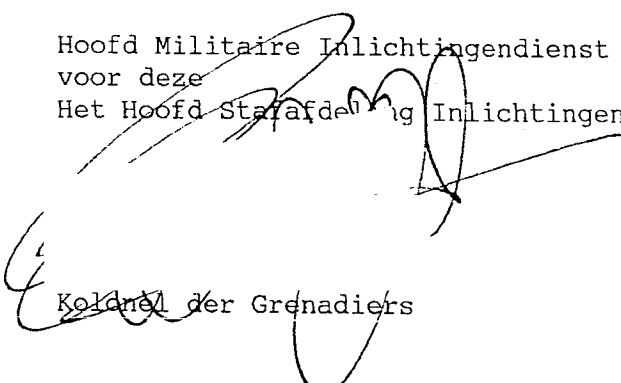
- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/1019	16 maart 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 21/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd-Staffdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/1019, d.d. 16 maart 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
21/92

(Afgesloten 161200 MRT 1992)

Kroatië

Hoewel het aantal incidenten in Kroatië de afgelopen dagen enigszins lijkt te zijn afgenomen, hebben Kroatische media toch weer melding gemaakt van bestands-schendingen van de kant van de federale strijdkrachten (JNA) tegen Kroatische doelen. De meeste incidenten zouden zich afspelen in Oost-Slavonië, waar de JNA beschietingen zou hebben uitgevoerd op een aantal steden. Ook maakte Kroatië melding van troepenverplaatsingen en vliegbewegingen van de JNA rond Osijek. Daarnaast zouden beschietingen zijn uitgevoerd op Sisak (Banja).

De bevelhebber van het in Knin (Krajina) gelegeerde JNA-korps, Mladic, heeft in een interview met het (pro-)Servische persbureau TanJug gesteld dat de veiligheidssituatie aan wat hij noemde het "Krajina-Dalmatische front" sinds begin maart aanzienlijk was verslechterd. Hij schreef dit toe aan Kroatische pogingen de verhoudingen in deze regio te destabiliseren met als doel de legering van de VN-vredesmacht (UNPROFOR) in de Krajina te bemoeilijken en mogelijk zelfs te verhinderen. Mladic stelde dat zijn korps daarentegen actief bijdroeg aan de voorbereidingen voor de komst van UNPROFOR. Opmerkelijk was dat hij in dit verband stelde dat de JNA in de Krajina, evenals in het verleden, eendrachtig samenwerkt met de territoriale verdediging en de lokale (Servische) politie. Hiermee wil hij kennelijk benadrukken dat de recente politieke tegenstellingen in de Krajina tussen voor- en tegenstanders van het VN-vredesplan geen invloed hebben gehad op de opstelling van de JNA. Overigens ging hij niet in op vragen naar de toekomstige rol van de JNA in de Krajina. Zoals gemeld heeft Mladic in het verleden bezwaren geuit tegen de in het VN-plan voorziene, en ook door de JNA-leiding aanvaarde, terugtrekking van de JNA uit de omstreden delen van Kroatië.

Volgens de Sloveense minister van Defensie Jansa brengt de JNA in de omstreden (Servische) gebieden van Kroatië militairen onder bij eenheden van de territoriale verdediging. Zij zouden daardoor de inzetgebieden van UNPROFOR niet behoeven te verlaten als deze worden gedemilitariseerd, zoals in het VN-vredesplan is voorzien. Hoewel de schatting van Jansa, dat het hierbij om bijna 10.000 militairen gaat, ongetwijfeld te hoog is, is een dergelijk optreden van de JNA alleszins denkbaar. De Serviërs in de Krajina, daarin gesteund door lokale bevelhebbers als Mladic, hebben herhaaldelijk gesteld dat de in het VN-plan voorziene volledige demilitarisering van de Krajina tot gevolg zou hebben dat de Serviërs in Kroatië, ondanks de aanwezigheid van UNPROFOR, onvoldoende beschermd zouden zijn tegen eventuele Kroatische agressie. Door een aantal JNA-leden over te brengen naar de door Serviërs gedomineerde territoriale verdediging kan de JNA zich formeel uit de Krajina terugtrekken, maar de Serviërs toch een zekere mate van bescherming blijven bieden. Gezien de instemming van de defensieleiding met het VN-vredesplan valt overigens niet te verwachten dat de betreffende militairen zich in het kader van de territoriale verdediging actief tegen UNPROFOR zullen keren. Gewelddadigheden zijn wel denkbaar indien de VN-vredesmacht overgaat tot de (eveneens in het vredesplan voorziene) ontwapening van de gewapende groeperingen en milities in het gebied.

Inmiddels komen steeds meer leden van UNPROFOR aan in Joegoslavië. Het afgelopen weekeinde is gemeld dat de VN-vredesmacht uiterlijk 25 april zijn beoogde sterkte van ruim 14.000 man zal hebben bereikt en dan ook formeel de verantwoordelijkheid voor de veiligheid in de omstreden delen van Kroatië zal overnemen. De komende twee weken zullen de eerste VN-militairen in deze gebieden worden geleverd.

Volgens een rapport van federale Joegoslavische autoriteiten worden Kroatische commando's opgeleid in Hongarije onder auspiciën van Hongaarse militairen. Een aantal van hen zou na hun opleiding reeds zijn geïnfiltreerd in de delen van Kroatië die door Serviërs/de JNA worden beheerst. Ook in Italië zouden volgens dit rapport Kroatische strijders worden opgeleid, terwijl een aantal landen (zoals Oostenrijk, Duitsland, Argentinië en Polen) illegaal wapens aan Kroatië en Slovenië zou leveren. Een deel van deze wapens zou volgens een verklaring van de federale regering afkomstig zijn van "wapenoverschotten uit NAVO-voorraden". De inhoud van het rapport kan niet worden bevestigd en lijkt primair een hernieuwde poging van Servische/federale zijde om de genoemde landen te betichten van een anti-Servische opstelling.

De JNA

De nominale opperbevelhebber van de JNA, de Montenegrijnse voorzitter van het door Servië gedomineerde federale romppresidium Kostic, heeft recent verklaard dat een "transformatie" van de JNA noodzakelijk zal zijn, omdat het leger in de toekomst een territorium zal moeten verdedigen dat met 45% ingekrompen is. Volgens Kostic zou de functie van federaal minister van Defensie kunnen worden vervuld door een burger, indien de wapenstilstand in Kroatië duurzaam blijft.

Reeds in het verleden was er sprake van dat een burger tot minister van Defensie zou worden benoemd. Dit streven werd echter doorkruist door de escalatie van de crisis in Joegoslavië vorig jaar. Momenteel wordt de functie van minister waargenomen door CGS Adzic. In de huidige omstandigheden is het onwaarschijnlijk dat een niet-militair op deze positie zal worden benoemd. De uitspraak van Kostic lijkt in de eerste plaats het streven van de federale autoriteiten naar een herstel van de politieke controle over de JNA te willen benadrukken.

Reeds geruime tijd gaan in Belgrado geruchten over een op handen zijnde reorganisatie en inkrimping van de JNA. Deze is noodzakelijk als gevolg van de economische crisis in met name Servië, waardoor de uitgaven voor de JNA momenteel vrijwel uitsluitend monetair gefinancierd worden. Ook de militaire situatie, met inbegrip van de onafhankelijkheid van Slovenië en de voorziene terugtrekking van de JNA uit Kroatië en Macedonië, geeft aanleiding tot aanpassing van het defensiebudget en reorganisatie van het leger. Overigens is door desertie van niet-Servische of Montenegrijnse militairen de omvang van de JNA waarschijnlijk reeds aanzienlijk lager dan het officiële aantal van 160.000. Ook heeft de federale marine met het verlies van de Kroatische kust tevens zijn belangrijkste bases verloren. De JNA-luchtstrijdkrachten hebben eveneens een aantal vliegvelden in Kroatië en Slovenië moeten opgeven.

Er zijn geen details bekend omtrent de voorgenomen verkleining van de JNA, maar naar verluidt zou een reductie tot 80.000 à 100.000 nagestreefd worden. De omvang van deze troepenvermindering zou overigens min of meer overeenkomen met het door Kostic genoemde verlies van 45% van het Joegoslavische grondgebied. Het officierskorps zou worden teruggebracht van de huidige 70.000 tot ongeveer 25.000. Deze reductie zou met name worden doorgevoerd door middel van (vervroegde) pensionering en ontslag. Zoals gemeld is enkele weken geleden reeds een

aantal topmilitairen gepensioneerd. Hierbij werd vermeld dat deze maatregel mede verband hield met de "transformatie en reductie van de strijdkrachten".

Bosnië-Herzegovina

Het verlies van 45% van het Joegoslavische grondgebied, zoals Kostic vermeldde, wijst erop dat hij niet uitgaat van de terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina. De ontwikkelingen in deze republiek zullen van grote betekenis zijn voor de toekomst van de JNA. In Bosnië-Herzegovina is de (etnische) situatie nog steeds gespannen. Ook het afgelopen weekeinde hebben daar weer incidenten plaatsgevonden. Zo werden bij de stad Tuzla twee politie-agenten in een hinderlaag doodgeschoten.

De JNA is naar schatting met 20.000 à 30.000 man in de republiek aanwezig en zal bij een escalatie van de etnische tegenstellingen onvermijdelijk bij de gevechten betrokken raken. Ook is van belang dat een aanzienlijk deel van de Joegoslavische defensie-industrie in deze republiek gevestigd is. Met name de Kroaten in Bosnië-Herzegovina hebben zich uitgesproken voor de volledige terugtrekking van de JNA, zeker indien de onafhankelijkheid van de republiek formeel zou worden uitgeroepen. Ook de Moslims hangen in essentie dit standpunt aan. Lokale JNA-commandanten hebben echter, zoals eerder gemeld, aangegeven dat een volledige terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina pas zal worden overwogen als de veiligheidsbelangen van de Servische minderheid afdoende behartigd zijn. Ook Kostic heeft onlangs verklaard dat de JNA in geval van een "confederalisering" van Bosnië-Herzegovina -een kernelement van het door de EG voorgestelde, maar door de Serviërs afgewezen, vredesplan voor de republiek- in ieder geval in de Servische gedeelten van de republiek gelegerd zal blijven.

Macedonië

Volgens persberichten heeft de JNA het afgelopen weekeinde de belangrijkste grensovergang tussen Macedonië en Griekenland overgedragen aan leden van de in oprichting zijnde Macedonische strijdkrachten. Dit past in het kader van de overeengekomen terugtrekking van de JNA uit Macedonië, die uiterlijk 15 april dient te zijn voltooid. De gemelde stap kan leiden tot spanning tussen Macedonië en Griekenland, dat zich verzet tegen de door Macedonië nagestreefde onafhankelijkheid uit vrees voor Macedonische aanspraken op het gelijknamige Griekse gebied. De Griekse regering heeft bedreigd de grens te sluiten voor allen die zich als Macedoniër legitimeren. Incidenten aan deze grenspost kunnen ook gevolgen hebben voor de economische betrekkingen tussen Griekenland en de overige EG-leden, omdat de belangrijkste aanvoerweg vanuit Griekenland over Macedonisch gebied leidt.

Slovenië

De Sloveense minister van Defensie Jansa heeft vorige week een bezoek gebracht aan zijn Hongaarse ambtgenoot Für. Daarnaast heeft Jansa een Hongaarse luchtverdedigingseenheid bezocht. Volgens een officiële verklaring hebben de bewindslieden overleg gevoerd over samenwerking op het gebied van de regionale veiligheid. Het is aannemelijk dat deze coöperatie met name betrekking heeft op luchtverdediging. De ministers ontkenden dat mogelijke Hongaarse wapenleveranties aan Slovenië onderwerp van gesprek zijn geweest.

Conclusie/voorzicht

Hoewel het aantal incidenten in Kroatië lijkt te zijn afgenomen, blijft de situatie in deze republiek gespannen. Er arriveren steeds meer leden van de VN-vredesmacht, die op 25 april a.s volledig op sterkte zal zijn en dan ook de formele verantwoordelijkheid zal overnemen voor de veiligheidssituatie in de omstreken delen van Kroatië. Er bestaat nog onzekerheid over de toekomstige

positie van de JNA in deze gebieden. Het is denkbaar dat JNA-leden zijn/worden overgeplaatst naar de (door Serviërs gedomineerde) territoriale verdedigings-eenheden en derhalve in de Krajina kunnen achterblijven, terwijl de JNA formeel het vredesplan uitvoert.

Er zijn aanwijzingen dat de -door Servië gedomineerde- federale regering een reorganisatie en verkleining van de JNA wil doorvoeren. De exacte omvang van deze operatie zal naar verwachting sterk afhankelijk zijn van de militair-politieke ontwikkelingen in met name in Bosnië-Herzegovina.